

Kim olursa ve nerede yaşıyor olursa olsun bütün insanları ilgilendiren şeyler var mıdır? Bu soruya verilebilecek cevap “evet”tir. Tüm insanları ilgilendiren ve tüm insanların sormaları gereken bazı sorular vardır.

“Hayatta en önemli şey nedir?” diye sorulsa açlığın sınırında olan bir kişi “yiyecek” der. Sıcaktan bunalan bir kişi “serinlik” der. Kendisini yalnız hisseden birisi, “başka insanlarla beraber olmak” der.

Acaba tüm bu ihtiyaçlar karşılansa, yine de tüm insanları ilgilendiren ve ihtiyaç duydukları başka şeyler var mıdır? Evet, her şeyin ötesinde, insanların ihtiyaç duyduğu başka bir şey vardır: “İnsanlar, kim olduklarını ve neden yaşadıklarını bilmek” isterler.

İnsanın kendisi ve çevresi hakkındaki farkındalığı bir **bilinç** hâlidir. İnsanın kendisi hakkındaki bilinçlilik hâli ise **öz bilinç**dir. Öz bilinç insanın kendi üzerine düşünme, kendinin farkında olma durumudur.

Bilinç ve öz bilinç **bilginin** ortaya çıkmasında önemli bir yere sahiptir. Çünkü insan hem kendini hem de çevresini tanıdıkça bilgi sahibi olur. Bilgisi sayesinde kendinin ve içinde yaşadığı evrenin farkına varır. Felsefi düşünceye giden ilk yol insanın farkındalığı ile başlar. İnsanın, varoluşu ve yaşamın anlamına ilişkin; “Ben kimim?”, “Evren nasıl oluştu?”, “Hayatın anlamı nedir?” sorularını sorması **felsefi düşünceli** ortaya çıkarmıştır.

Felsefi düşüncenin temelinde insanın **düşünme** yetisi vardır. Çünkü, insan düşündüğü sürece yaşadığının bilincindedir. Düşünmek, bir anlamda insanın kendisini inşa etmesi sürecidir. İnsan dediğimiz zaman öncelikle düşünen varlığı anlıyoruz.

Düşünme kavramı, bilgiye yönelen tüm zihinsel olayları kapsar. Algılama, kavrama, tasarlama, imgeleme gibi bilinç olaylarının hepsini içerir. İngiliz filozofu John Locke, “Düşünmek, bilincin kendi üstüne dönerek kendi işlemleri hakkında bilgi edinmesidir.” demiştir. Pascal, “**insanın tüm değeri düşüncesindedir**” görüşünü ileri sürmüştür. Shakespeare, Hamlet’inde, “Konuşmadan önce düşün, eylemeden önce tart.” diyordu. Yine Hamlet’te düşünmeyle ilgili şu cümleyle karşılaşırız: “Hiçbir şey kendinde iyi ya da kötü değildir; her şey o şeyle ilgili düşüncelerimize bağlıdır.”

A. FELSEFENİN TANIMI ve KONUSU

Felsefe, insanın kendisi, yaşamı, içinde yaşadığı toplum ve evren üzerine düşünmenin sonucunda ortaya çıkmış bir disiplindir.

Felsefe, bir **düşünme** faaliyetidir.

Bir düşünme faaliyeti olarak insan, evren ve değerler hakkında sistemli ve tutarlı düşünceler üretir. Bilginin ve insan davranışının temelinde bulunan ilkelere ulaşmaya çalışır. Felsefenin ne olduğunu anlamak için bu düşünce faaliyetinin ne hakkında olduğunu belirlemek gerekir. Bu yapıldığında felsefenin ilgi alanı belirlenmiş olur.

Felsefe, Grekçe “**philosophia**”

sözcüğünden gelmektedir.

Philio “sevgi” anlamına gelir-

ken, sophia “bilgi” veya “bil-

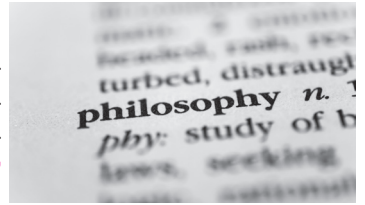
gelik” anlamına gelir. Philo-

sophia, “**bilgelik sevgisi**”

olarak bilgiye ulaşmak özle-

yişiyle bilginin yoluna düşmek ve onu elde etmek için bir çaba-

dır.

Dostoyevski’nin “Budala” adlı eserinde şu söz yer almaktadır. “Emin olabilirsiniz ki, Kristof Kolomb Amerika’yı tam keşfettiği sırada değil, onu keşfetmeye giderken mutluydu.”

Felsefe, bilme ve anlama merakıyla

başlar. Felsefi düşünce bu merak

sonucu girişilen sorgulama etkin-

liği ile ortaya çıkar. İnsanın kendi-

si, varlık ve evrene ilişkin “**Nedir?**”

sorusuna cevap araması, felsefi

düşüncenin ortaya çıkmasının tem-

el koşuludur.

Felsefe, belirli türden sorular üzerinde düşünmenin bir yoludur. Felsefenin öğreniminde, bu düşünce yolunun öğrenilmesi öne çıkmaktadır. Düşünme yolunu öğrenme, tepkilerde **felsefi bir tavır** olarak ortaya çıkar. Felsefi tavrı benimsemiş

1. BÖLÜM

bir kişi bilgeliği sevgisiyle kendini, evreni ve değerleri anlamaya yönelir.

Meşhur bir filozofa :

- Servet ayaklarınızın altında olduğu halde neden bu kadar fakirsiniz ?
- diye sorulduğunda ;
- Ona ulaşmak için eğilmek lazımda ondan, demiş.

“Felsefe nedir?” sorusu öyle bir çırpıda herkesi tatmin edecek şekilde yanıtlanabilecek türden bir soru değildir. Bu soru, ara sıra yolu felsefeye düşenler şöyle dursun, bizzat felsefeye gönül veren filozofları dahi ciddi olarak meşgul etmiş olan bir sorudur. Bu sebeple felsefe, düşünce tarihinde farklı dönem ve kültürlerde farklı bakış açılarına göre farklı farklı anlamlar kazanmıştır.

Felsefe, düşünmenin var olanla kurduğu bir tür ilişkidir. Felsefeyle uğraşmak, yaşamın özüne yönelmek, onu anlamaya ve açıklamaya çalışmaktır.

Felsefe bilgiye ve bilgeliğe ulaşma çabasıdır. Özü de herhangi bir bilgiye sahip olmaktan çok, o bilginin aranması, o bilginin amaç edinilmesidir. Bu durumda felsefenin bilgi birikimi oluşturma amacı taşımadığı bilinmelidir.

Bir kelebek bir karıncaya sormuş; “Nereye gidiyorsun böyle?”

Karıncaya, “Sevdiğime!” demiş.

Kelebek, “Sevdiğin nerde?” diye sormuş.

“Dünyanın öbür ucunda!” diye karşılık vermiş karıncaya.

Kelebek şaşırarak; “Çok uzaktaymış, bu ayaklarla oraya gidemezsin, vazgeç.”

Karıncaya; “Gidemesem bile **sevdiğimin yolunda ölürüm!**” demiş.

Bilgiyi sevme ve isteme yönelişiyle felsefeyle uğraşanlara **filozof** (philosophos) denir. Dolayısıyla filozof bilgiyi seven, onu arayan kişidir. Filozof; düşünme, kuşku duyma, merak etme, sorgulama ve anlamaya çalışma özellikleri ile diğer insanlardan ayrılır.

Felsefe için yapılan tanımlar felsefeye bakışı yansıtır. Bu bakışların farklı olması, yani felsefenin tek ve kesin bir tanımının olmaması felsefenin ruhuna uygun düşer.

Bilginin ve bilgeliğin ne olduğu, felsefenin nasıl tanımlanacağı konusunda değişik görüşler vardır.

- **Platon**'a göre felsefe, doğruyu bulma yolunda düşünsel bir çalışmadır. Ruhun kendisiyle yaptığı sessiz bir diyalogdur.
- **Aristoteles**'e göre felsefe, düzenli kainat karşısında insanın saygılı şaşkınlığıdır.
- **Farabi**'ye göre felsefe, var olmaları bakımından varlıkların bilinmesidir; amaç da, bütün varlıkların bilinmesidir.
- **Descartes**'a göre felsefe sözünden, bilgeliği incelemek, bilgeliğinden de insanın bilebileceği kadar bütün şeylerin tam bilgisi anlaşılır.
- **Hegel** felsefeyi, düşünce tarafından nesnelerin derin olarak incelenmesi diye tanımlamıştır.
- **Jaspers**'e göre felsefe, yolda olmaktır.
- **Kant**'a göre felsefe, kendisini akla dayanan nedenlerle meşru kılmak veya haklı çıkarmak iddiasında bir zihinsel etkinlik biçimidir.
- **Hilmi Ziya Ülken**'e göre felsefe, bir eleştirme ve tespit etme faaliyetidir.

Günümüzde felsefe daha özel, daha sınırlı bir anlam kazanmıştır. Yukarıda verilen tanımların yanında, felsefe için şu tanımları verebiliriz:

- Felsefe, evren ve dünyanın doğası, inançların temellenmesi ve eylemlere ilişkin akla dayalı, eleştirel, sistematik düşünme faaliyetidir. Felsefe denilince, evreni bir bütün olarak anlama çabası ifade edilmektedir.
- Felsefe eleştirel, birleştirici ve bütünleştirici bir yöntemle var olan her şey hakkında bilgi elde etme çabasıdır.
- Felsefe, insanın aklını kullanarak var olan hakkında soru sorup cevap arama etkinliğidir. Felsefi inceleme fikirler dünyasına bir çağrıdır.

Örnek - 1

Felsefe çok kullanıldığı hâlde anlamı az bilinen bir sözcüktür. Söz gelimi Mete için arkadaşı “Onun hayat felsefesi çevresinde varlıklı görünmektir.” diyor. Bir firma satış felsefesini “Müşteri kaybetmektense para kaybetmeyi tercih ederim.” şeklinde özetliyor. Bir siyasi parti kendini diğer partilerden farklı göstermek için “Felsefemiz farklı.” sloganını kullanıyor. Felsefenin kelime anlamının dışında kullanılışıyla ilgili bu tarz örnekleri daha da çoğaltabiliriz. Değişik anlamlarıyla karşılaşılsa da felsefe sözcüğü aslında ilk olarak Pythagoras tarafından kullanılmış, Yunanca “philosophia” sözcüğünden gelmektedir.

“Philosophia”nın karşılığı olarak kullanılan “felsefe”nin gerçek kelime anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hayat atılımı
- B) Bilgi birikimi
- C) Bilinç uyanışı
- D) Duygu paylaşımı
- E) Bilgelik sevgisi

Çözüm

Örnek - 2

Felsefe yapmanın farklı koşulları vardır. Bu koşullardan biri, aklımızı kurcalayan her sorunu dile getirme cesareti göstermek; diğeri de herkesçe doğal kabul edilen şeyleri tekrar tekrar gözden geçirmek ve onlara alışılmışın dışında yaklaşarak sorun muamelesi yapmaktır. Felsefe yapabilmek için bilinç bir çıkarın peşinde koşuyor ve duygular tarafından yönlendiriliyor olmamalı, yani başka amaçlar peşinde savrulmamalı, kendini öğrenmeye vermelidir. Olaylara diğer insanlar gibi bakan, bilinenle yetinen insanlar felsefenin kapısını aralayamaz.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi felsefe yapmanın koşulları arasında yer almaz?

- A) Bağımsız tavırla soru sorabilme
- B) Olayların nedenini irdeleme
- C) Bildiklerinde ısrarcı olma
- D) Yeniliklere açık olabilme
- E) Soruların üzerine gitme

Çözüm

Örnek - 3

Filozof doğrudan doğruya doğa, tarih, toplum üzerinde eleştirel bir bakış açısıyla düşünebileceği gibi, kendi deneyleri, çeşitli bilimlerden bu varlık alanlarıyla ilgili olarak kendisine sağlanan veriler üzerine de düşünebilir. Gerek empirik hayatın kendisi, gerek herhangi bir sanatın icrası veya bilimlere bize bir dizi bilgi verirler. Felsefe, esas itibarıyla işte bu bilgiler üzerinde düşünmek, onların temelini ve değerini soruşturmak faaliyetidir.

Parçaya göre, "Felsefe nedir?" sorusunun cevabı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Gerçeğin bilgisine ulaşma çabasıdır.
- B) Karşıt görüşleri uzlaştırma etkinliğidir.
- C) İnsan yaşamını düzenleme sürecidir.
- D) Bilimlere yol gösteren disiplindir.
- E) Mutlu olmanın yolunu gösteren düşünme tekniğidir.

Çözüm

Örnek - 4

Kimileri felsefenin çözümsüz sorunlar ve yaşamdan kopuk düşüncelerden ibaret olduğunu ileri sürerek felsefenin "boş konuşma" olduğunu söylerler. Yaşamın hızlı akıp gidişi sürecinde derin düşünmenin gerekli olmadığını savunurlar. Dahası birtakım yaşam sorunlarına ilişkin fikirler ileri sürenleri "Felsefe yapma!" diyerek küçümserler. Oysa felsefe yapmak, "Hayatın sorunlarıyla yüzleşme çabasında ayrı tutulamaz. Hatta yaşam sorunlarıyla yüzleşen insan felsefi tavırla yaşamın ne olduğunu sorgularken aynı zamanda yaşamın görünen yüzünün ötesine ilişkin fikirler de geliştirir.

Bu parçadan felsefeyle ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabılır?

- A) Herkesin ilgisini çeken bir alandır.
- B) Hayatın özüne ve anlamına yönelir.
- C) Sorunlara kesin çözüm sunar.
- D) Bireylerin uzlaşımlarıyla gelişir.
- E) Yersiz temellendirmelerde bulunur.

Çözüm

1. Bilimsel kuramların her zaman yanlışlanma olasılığı vardır. Bilim tarihine baktığımızda, yüzyıllar boyu doğru olarak kabul edilen kuramların yenileriyle değiştirilip bir kenara atıldığı görürüz. Batlamyus'un geliştirdiği evren kuramı buna örnektir. Ona göre, Yer evrenin merkezinde bulunmaktadır ve hareketsizdir. Eğer Yer hareketli olsaydı yeryüzünde hiçbir şey kalmazdı. Ancak 16. yüzyılda Kopernik, Batlamyus'un Yer Merkezli Evren Anlayışı'nı eleştirerek, Güneş Merkezli bir evren anlayışı ortaya koymuştur. Daha sonra bu anlayış, Batlamyus'un kuramını bir kenara itmiştir.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki sonuçlardan hangisine varılabilir?

- A) Eski bilimsel kuramların yerine zaman içinde yenileri geçebilir.
- B) Bilimsel kuramlarla ifade edilen varlıklar zaman bakımından sınırlanmazlar.
- C) Bilimsel kuramların amacı, istisnası olmayan gerçeklikleri ortaya çıkarmaktır.
- D) Bilimsel kuramlar mutlak doğrudur.
- E) Bilimsel kuramlar bilim adamlarının yaratıcılıklarının ürünüdürler.
2. Açıklamaya, genellikle olağan dışı bir gözlemlerle karşılaşıldığında ihtiyaç duyulur. Herhangi bir olay, her zaman olduğu gibi olmuyorsa, onun bir nedeni vardır.

Buna göre açıklama isteği aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) Bilimsel bilgileri günlük yaşama uygulama düşüncesinden
- B) Bilim insanları arasındaki işbirliğini güçlendirme amacından
- C) Beklenmeyen bir durumu çözüme kavuşturma isteğinden
- D) Farklı bilgi türlerinin birbirleri ile bütünleştirilmesinin gereğinden
- E) Günlük düşünce ile bilimsel düşüncenin uzlaştırılması isteğinden

3. Bilim, olguya tam olarak denk gelen, olguya tam olarak örtüşen bir bilgi üretmez. Başka bir ifadeyle olguyu aynen veren, yansıtan bir bilimsel bilgiden söz edilemez. Çünkü gözlemler tarafsız olamaz. Gözlem yapan bilim insanı, konusu karşısında tarafsız varlık olarak duramaz.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

- A) Bilim, olgusallığı her şeyin üstünde tutar.
- B) Bilim, nesnel bir veri ortaya koyabilmek için gözleme başvurur.
- C) Bilim insanı, konusuna yaklaşımında bilimsel yöntemlere uygun davranır.
- D) Bilim insanından mutlak tarafsızlık beklenemez.
- E) Bilim, olgusal olmayan konulara itibar etmez.

4. Bilim 'ölçmek' ister; onda bilgi, formüllerle ifade edildiği veya nicelleştiği ölçüde bilimseldir. Dahası bilime, Yeni Çağ'dan itibaren, 'güç' düşüncesi eşlik etmeye başlamıştır. Yani insanoğlu bilime sahip olduğu ölçüde doğal ve sosyal çevreyi kontrol altına alabileceğini düşünmüş ve bunda da yanılmamıştır. Başka bir deyişle 17. yüzyılın meşhur 'Bilimsel Devrimi'nden sonra, doğa bilimlerinde deneysel yolla test edilebilir bir bilgi birikimi gerçekleşmiş ve bu birikim teknolojinin doğuşuna yol açmıştır.

Bu parça aşağıdaki yargılardan hangisini desteklemez?

- A) Bilimin verileri, sayısallaştığı ölçüde kabul edilebilirdir.
- B) İnsanın içinde bulunduğu çevre bilimsel bilgilerle denetim altına alınmıştır.
- C) Bilimsel verilerden yararlanma düşüncesi zaman içinde değişikliğe uğramıştır.
- D) Bilimsel birikimin ortaya koyduğu bilgiler insanlığı sorunlara sürüklemiştir.
- E) Bilimsel bilgi üretimi zamanla, insana gerekli olan alet ve araçların yapılmasını sağlamıştır.

3. BÖLÜM

5. Bilim, olguların bilgisiyle mantıksal düzeni birleştirerek elde edilen bilgi sistemidir. Düzenli olmayan duyu verilerinden gelen olgu algılarını önce mantıksal düzenliliğe indirgemek ve onlardan yapılacak bağıntılarla sistemli ilişkileri içeren bilimsel yasaları bulmak bilimin amacıdır.

Bilimin parçada belirtilen amacına ulaşması için aşağıdakilerden hangisi ön koşuldur?

- A) Birikimli ilerlemesi
B) Yöntem kullanması
C) Çağın gereksinim duyduğu sorunlara öncelik vermesi
D) Eleştirilere açık olması
E) Sonuca değil, sürece odaklanması
6. Bazı bilimsel kuramların zamanla yanlışlanmış olması, bilimin kuramlarına güvenemeyeceğimiz anlamına gelmez. Bilim kuramlarla işler. Bilimden kuramları atarsanız geriye pek fazla bir şey kalmaz. Bilimin amacı kuramlar elde etmek ve bu kuramlar yardımıyla açıklama yapmaktır. Doğal olarak doğru kuramlar olduğu gibi yanlış kuramlar da olacaktır.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki sonuçlardan hangisine varılabilir?

- A) Bilimsel kuramlar, doğa yasalarını doğru olarak yansıtır.
B) Bilimsel kuramlar, tamamen aklın bir ürünüdür.
C) Bilimsel kuramlar, felsefi görüşlerden farklıdır.
D) Bilimsel kuramlar, yaratıcılıktan kaynaklanırlar.
E) Bilimsel kuramlar önemli işleve sahiptirler.
7. Bilimsel çalışmalarımızda önce bir tahminde bulunuruz. Sonra tahminlerimizden çıkarılacak sonuçların neler olabileceğini hesaplarız. Daha sonra da, deney veya deneyimlerimiz yardımıyla bu sonuçların doğada doğru olup olmadığını, doğrudan gözlem yoluyla araştırırız. Eğer tahmin sonuçları deneye ters düşüyorsa, yanlıştır.

Bu parçaya göre, bilimsel bir tahminin doğrulanmasında aşağıdakilerden hangisi ölçüttür?

- A) Uygulanabilirlik
B) Olgularla tutarlılık
C) Akla uygun olma
D) Yaygın bir sorunla ilişkili olma
E) Basit ve anlaşılabilirlik

8. Atom bombasını üreten bilim insanının yaptığı çalışma insanları öldürmek için değildir. Onlar, atomun parçalanabileceğini ve parçalanınca da büyük bir enerji kitlesinin açığa çıkacağını göstermeyi amaçlamışlardır. Bu noktada bilim insanı yaptığı çalışmada hep tarafsız ve neseldir. Üretilen bilim ve teknoloji, devlet adamlarının kullanım amaçlarına göre anlam kazanır. Atom bombasının atılmasına karar veren bilim insanının kendisi değildir.

Bu parçada bilimin hangi yönü vurgulanmaktadır?

- A) Etik değeri
B) Yöntem basamakları
C) İlerleme hızı
D) Sistemliliği
E) Dallarına ayrıldığı

9. Ağaçlar da tıpkı hayvanlar gibi, kullanmadıkları maddeleri dışarı atarlar. Hayvanların bu maddeleri hemen dışarı atabilmelerine karşın bitkiler, bu maddeleri sonbahara dek bünyelerinde bulunan bezlerde saklarlar. Yaprak dökme zamanı geldiğinde ağaç, yapraklarda bulunan tüm yararlı maddeleri özümlemeler ve geriye kalan işe yaramaz maddeleri yaprakları ile birlikte döker. İşte yaprağa sırası ile sarı, kahverengi ve kırmızı rengi veren de budur.

Bu parçadaki durum aşağıdakilerden hangisini örneklemiştir?

- A) Kuram
B) Öndeyi
C) Açıklama
D) Yöntem
E) Hipotez

10. Bilimsel araştırmalar yapmak isteyen bir kimse öncelikle zihnindeki her türlü ön yargıdan ve sosyal etkilerden kurtulmak zorundadır. Kişisel, ahlaksal, siyasal, estetik değer yargılarınızı bilimsel çalışmalara taşırsanız, bilim yapmış olmazsınız.

Bu parçaya göre bilimsel yöntemin aşağıdakilerden hangisini dışta bıraktığı söylenebilir?

- A) Genellemelere ulaşmayı
B) Seçici olmayı
C) Doğrulanmamış varsayımlardan hareket etmeyi
D) Nesnel bulgulara ulaşmayı
E) Dogmatik tavır takınmayı

1. Bilimsel bir kuram ya da yaşamın ölçütü onun yanlışlanabilmesinde yatar. Bilimsel kuram yanlışlanıncaya kadar doğrudur. "Tüm kuş türleri uçar." genel önermesini doğrulamak için yeryüzündeki binlerce kuş türünün uçabilir olduğunu göstermek neredeyse olanaksızdır. Buna karşılık tek bir kuş türünün (örneğin penguenin) uçamadığını göstermek önermeyi yanlışlamak için yeterlidir ve ilkine göre daha kolaydır.

Parçaya göre, bir kuramın doğruluğu ne zaman ortadan kalkar?

- A) Uygulanabilir yasalar ortaya koyduğunda
- B) Öndeyide bulunmaya olanak sağladığında
- C) Savına aykırı bir gerçeklik bulunduğunda
- D) Tutarlı bilgiler ortaya konduğunda
- E) Önceki bilimsel çalışmalardan dayanak aldığında

2. Geçerli bir gözlem, belli amaca yönelik bir sorunun yanıtlanmasına, bir problemin çözümüne veya bir hipotezin test edilmesine yarayan bir sistemdir. Bu demektir ki, herhangi bir gözlem kendiliğinden ne geçerli, ne geçersizdir. Geçerlilik bağıl bir niteliktir; bir gözlem yöneldiği amaca hizmet ettiği ölçüde geçerli, aksi halde geçersiz sayılır. Gelişigüzel yapılan, sonucu belli bir amaca yönelik olmayan gözlemler güvenilir olsa bile geçerli değildir.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Gözlem hatasının başlıca nedenlerinden birisi olarak, duyu organlarımızın yetersizliği gösterilmektedir.
- B) Bir gözlemin geçerli olabilmesi, yöneldiği probleme çözüm getirip getirmemesine bağlıdır.
- C) Gözlemde, kullanılan araçların yapı ve kullanımına bağlı eksikliklerden doğan hatalar olabilir.
- D) Güvenilir olan gözlem, her şeyden önce uzun süreli olan gözlemdir.
- E) Hatasız bir gözlem olamayacağından, güvenilir bir gözlem en az hatalı gözlemdir.

3. Bilimin, temelde bilgi elde etmenin empirik bir yöntemi olduğu yaygın bir görüştür. Bu görüşün haklılık payı vardır; çünkü bilim adamları belirli olgulara, gözlemlere ve duyu verilerine büyük önem verirler. Bununla birlikte bilimsel yöntem dikkatle çözümlendiğinde, bilgi arayışı sırasında bilim adamının yaptığı işin empirik ve ussal işlemlerin özgül bir bileşimi olarak tanımlanmasının daha doğru olduğu anlaşılacaktır.

Bilimle ilgili bu parçada aşağıdakilerden hangisi söz konusu edilmektedir?

- A) Gelecekte ortaya çıkabilecek olaylarla ilgili öngöründe bulunduğu
- B) Önceliklerinin arasında, pratik olarak yararlı olmanın bulunmadığı
- C) Birtakım varsayımlardan hareket ettiği
- D) Araştırmalarında deneysel çalışma ile akıl yürütmeyi birlikte kullandığı
- E) Bilgilerinin birikimli olarak ilerlediği

4. Bilimsel düşünce, gerçeği anlama, bulma ve doğrulama yöntemidir. İnsanlık, uzun geçmişinde aynı amaçlar için başka yolları denemiştir. Mitoloji, din, metafizik gibi bilim dışı yollar evreni anlama çabaları arasında sayılabilir. Fakat bu çabaların hiçbiri başarılı olamamış; bilimsel yöntemin sağladığı güvenilir bilgiye ve olguları açıklama gücüne erişememişlerdir.

Bu parçaya göre, bilimin olayları açıklamada genel kabul görmesi aşağıdakilerden hangisine dayandırılabilir?

- A) Açıklamalarında kuramlardan yararlanmasına
- B) Yaşamın içinde bir etkinlik olmasına
- C) Farklı anlayışlarla yorumlanmasına
- D) Doğrulamaya önem veren bir araştırma çabası içinde olmasına
- E) Yeni bir alan olarak ortaya çıkmasına

4. BASAMAK

5. Bilim, tümevarım yoluyla kuramlar oluşturmaya çalışmaz; aksine kurulan kuramları yanlışlamaya çalışır. Bilim adamı önce bir varsayım veya kuram ortaya atar, sonra bu kuramların ön deyelerini yanlışlamaya çalışır. Eğer kuram bazı testler sonucu yanlışlanırsa, bilim adamı bu kuramı terk edip yeni bir kuram aramaya başlar. Eğer test kurama uyarsa, bilim adamı kuramı savunmaya devam eder.

Bu görüşte aşağıdakilerden hangisi söz konusu edilmiştir?

- A) Bilimsel kuramların geçerliliği yanlışlama yoluyla sınılabılır.
B) Bilimsel yöntemler bilinçli olarak kullanılmalıdır.
C) Her kuramın bir doğruluk payı vardır.
D) İnsan yaşamına katkısı bulunan her bilgi değerlidir.
E) Doğrulan her kuramın yararlı olması beklenemez.

6. Bilim, bilim adamları topluluğunun bir etkinliğidir. Bilim adamları toplumun birer üyesidirler; ulaştıkları sonuçlar da bilim adamının topluma bağlılığını ortaya koyar. Bu bakımdan, içinde filizlendiği kültür ortamını ve toplumsal koşulları tanımadan bilimi değerlendirmek bizi doğru sonuçlara ulaştırmaz.

Bu parçada savunulan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilim, nesnel açıklamaların yapıldığı yerdedir.
B) Bilim adamları, psikolojinin yöntemlerinden yararlandığı gibi, sosyolojinin yöntemlerinden de yararlanır.
C) Bilim ile felsefenin ortak yönleri olsa da, temelde farklıdır.
D) Bilimin konusu, kendinde bir varoluşu olan olgusal gerçekliklerdir.
E) Bilim adamları, çalışmalarında psikolojik ve sosyal değerlerin etkisinde kalırlar.

7. Paradigma, gerçekliğin belirli kurallara uygun olarak algılanmasını, kavranmasını ve kavramlaştırılmasını sağlayan bir şablondur. Bu şablonun bizzat kendisinin doğru ya da yanlışlığından söz etmek anlamsızdır. Anlamlılık, söz konusu şablonun uygulandığı gerçeklik ile uyum sağlayıp sağlamaması durumunda ortaya çıkmaktadır.

Bu parçada, bilimsel çalışmanın anlamlı olması aşağıdakilerden hangisine bağlanmaktadır?

- A) Farklı paradigmanın uzlaştırılmasına
B) Paradigmanın çerçevesiyle gerçekliğin uyuşmasına
C) Gerçekliğin kendi içindeki bütünlüğünün korunmasına
D) Paradigmanın tutarsızlıktan arındırılmasına
E) Bilim adamlarının öznel tavırlardan sıyrılarak nesnellik peşinde olmalarına

8. Yaşı ne olursa olsun, bir bilimciye verebileceğim en iyi öğüt şudur: Bir hipotezin doğru olduğuna duyulan inancın çok güçlü olması, onun doğruluğu hakkında bir gösterge değildir.

Bu parçada bilim adamından aşağıdakilerden hangisi istenmektedir?

- A) Hipotezin çürütülme olasılığını hesaba katması
B) Doğrulanma olanağı bulunan hipotezlere yönelmesi
C) Ortak çalışmanın ürünü olan bulgulardan yararlanması
D) Hipotezi oluştururken anlaşılır bir dil kullanması
E) Deneyimlerini başkalarıyla paylaşması

9. Bilimin asıl değeri bilimle uğraşan insanların yaşadıkları zihinsel doyum olmakla birlikte, insanların büyük bir çoğunluğunun bilime bu açıdan yaklaştıkları söylenemez. Herkes kayıtsız koşulsuz bilimin insan için yararlı olduğuna inanır ve bu yararı da bilimin bize çevremizi düzenleme, yaşamı kolaylaştırma gücü vermesine bağlarlar.

Bu parçada, bilimin yararı aşağıdakilerden hangisine bağlanmaktadır?

- A) Akıl ilkelerinden beslenmesine
B) Uzun bir geçmişinin olmasına
C) Yaşam içinde pratik uygulamalarının görülmesine
D) Özgür düşüncenin ürünü olmasına
E) Kendi içinde bölümlerinin ortaya çıkmasına